

«ن» و «ه»

نورالله نجفی [ط ۲]

[رهبر دینی] [آیت‌الله]

۱۲۷۸ق/۱۲۴۰ش/۱۸۶۱م - ۱۳۴۶ق/۱۳۰۶ش/۱۹۲۷م

فرزند آیت‌الله العظمی شیخ محمدباقر نجفی و مادرش بانو سیده زمزم بیگم موسوی عاملی فرزند آیت‌الله العظمی سید صدرالدین موسوی عاملی بود. مجتهدی اصولی، سیاستمدار و رهبر دینی مردم اصفهان در عصر مشروطه بود. در اصفهان به دنیا آمد. تحصیلات اجتهادی خود را از حدود سال ۱۲۹۵ق در نجف و سامرا نزد آیات عظام میرزا حبیب‌الله رشتی، میرزا حسن شیرازی، آخوند خراسانی و مقداری نیز نزد آیات عظام محمدطه نجف، سید محمد فشارکی، سید محمدکاظم یزدی و میرزا حسین خلیلی تهرانی گذراند. از پدرش و آیت‌الله العظمی سید حسن صدر اجازه‌ی نقل حدیث داشت. بسیار باهوش، خوش استعداد و خوش حافظه بود. حدود سال ۱۳۰۴ق به اصفهان بازگشت. اشتغال اصلی‌اش در اصفهان، تدریس فقه و اصول، اقامه‌ی جماعت، ارشاد مردم و رسیدگی به مسائل فرهنگی، اجتماعی و سیاسی جامعه بود. عالمان زیادی در درسش شرکت کردند که آیات و حجج اسلام

مجدالعلماء نجفی، محمدجواد صافی گلپایگانی، سید فضل‌الله بهشتی و سید صدرالدین (آقا میرزا) صدرعاملی از آن جمله هستند. محل اقامه‌ی جماعتش پس از درگذشت برادرش آیت‌الله شیخ محمدعلی نجفی در سال ۱۳۱۸ق، مسجد نو بازار بود. منبر می‌رفت. سخنوری توانا و موعظه‌هایش بسیار گرم و تأثیرگذار بود. فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و خصوصاً سیاسی‌اش، تدریجاً تلاش‌های علمی وی را در حاشیه قرار داد. عالمی آزاداندیش، روشنفکر و اصلاح‌طلب بود. بر خلاف بسیاری از همگنانش، مخالف تفسیق، تکفیر و اهل گفتگو بود. مؤسس انجمن صفاخانه‌ی اصفهان در سال ۱۳۲۰ق بود که از اولین مراکز گفتگوی علمی بزرگان اسلام و مسیحیت در ایران شناخته شد. در قبال مشکلات اجتماعی مردم احساس مسئولیت و بر اجرای پروژه‌های عام‌المنفعه اهتمام جدی داشت. چندین باب مدرسه‌ی جدید، مدرسه‌ای مخصوص یتام، مریض‌خانه‌ی اسلامی و همچنین کتاب‌خانه و قرائت‌خانه، برخی نهادهای عمومی بودند که در اصفهان برای استفاده‌ی مردم تأسیس نمود. انسان متمولی بود و بیشتر اموال و املاکش را بعد از خود وقف مصارف خیرات عمومی ساخت. ساماندهی وضع سیاسی جامعه از مهم‌ترین دل‌مشغولی‌هایش بود. بسیار بی‌باک، شجاع، انقلابی و در همان حال عاقل و میانه‌رو بود. در زمان زعامت برادرش آقا نجفی همه جا یار و یاور او بود. بعد از آقا نجفی زعیم دینی مطلق مردم اصفهان شد. چهار دهه‌ی تمام هم با استعمار مبارزه کرد هم با استبداد. در ماجرای جنبش تحریم تنباکو به سال ۱۳۰۹ق از فتوای میرزای شیرازی و برادرش حمایت کرد. در حوادث مقابله با بای‌ها طی سال‌های ۱۳۰۸، ۱۳۱۳ و ۱۳۲۱ق، حامی مواضع برادرش بود. از مؤسسین شرکت اسلامی در سال ۱۳۱۶ق بود که به منظور تولید البسه‌ی وطنی و کاهش وابستگی به بیگانگان راه‌اندازی شد. پرچمدار اصلی جنبش مشروطیت در اصفهان به سال ۱۳۲۴ق بود. مؤسس و رئیس انجمن مقدس ملی اصفهان بود که پس از پیروزی مشروطیت اداره‌ی آن شهر را بر عهده گرفت. سال ۱۳۲۵ق مقدمات عزل ظل‌السلطان حاکم مستبد اصفهان را فراهم کرد. در سال ۱۳۲۶ق با اقدام محمدعلی شاه در به توپ بستن مجلس شورای ملی با منتهای شدت مقابله کرد و قشون فدائیان مشروطه را راه انداخت. همگام با آخوند خراسانی و علمای مشروطه‌خواه تهران از منتقدین آیت‌الله شیخ فضل‌الله نوری در مخالفتش با مشروطیت بود. سال ۱۳۲۹ق، در اعتراض علیه تندروی برخی مشروطه‌طلبان افراطی به کربلا هجرت کرد. سال ۱۳۳۲ق پس از درگذشت آقا نجفی میان استقبال کم‌نظیر

مردم به اصفهان بازگشت. در جایگاه برادر نشست و ریاست علماء و حوزه‌ی علمیه‌ی اصفهان به وی سپرده شد. در جریان جنگ جهانی اول با هدف قطع پای روس و انگلیس از ایران به حمایت از آلمان و عثمانی برخاست. با اشغال اصفهان اما توسط روس‌ها ناچاراً در سال ۱۳۳۴ق مجدداً به کربلا رفت و تا پایان جنگ در آنجا باقی ماند. سال ۱۳۳۶ق به اصفهان بازگشت و جان و مال مردم را در برابر تعدی بختیاری‌ها و مأموران دولت محافظت کرد. سال ۱۳۴۲ق «هیئت علمی» اصفهان را راه انداخت تا تلاش‌های علمی و اجتماعی علماء، مدارس دینی و طلاب شهر را سازماندهی و بر اجرای صحیح احکام اسلامی نظارت کند. در عهد پهلوی هم‌نوا با آیت‌الله سید حسن مدرس از مخالفین استبداد رضاخانی بود. سال ۱۳۴۶ق در رأس علمای مهاجری بود که از اصفهان و برخی شهرهای دیگر ایران در اعتراض علیه بعضی سیاست‌های رضاخان به قم هجرت کردند. طی تمام زندگی سیاسی‌اش پناهگاه مردم و محبوب دل آنها بود. در تعامل با طبقات مختلف مردم بسیار خوش اخلاق، متواضع، مردم‌دار و خیرخواه بود. در برابر مخالفین خود صبور، از کینه‌ورزی به دور، اهل گذشت و مدارا بود. آثار مکتوب اندک اما ارزشمندی را از خود به یادگار گذاشت که رساله‌ی «مقیم و مسافر» و «شرح حال آیت‌الله شیخ محمدحسین اصفهانی» از آن جمله است. طبع شعر داشت و برخی اشعار در دوزبان فارسی و خصوصاً عربی از او باقی مانده است. تخلص شعری‌اش «نور» و «مفلس» بود. به سن شصت و شش سالگی (شمسی) در قم درگذشت و در بقعه‌ی جدش شیخ جعفر کاشف‌الغطاء واقع در حرم مطهر امام علی (ع) به خاک سپرده شد. روز رحلتش اول ماه رجب بود.

[منابع: احوال و آثار شیخ محمدتقی رازی نجفی اصفهانی و خاندانش؛ تاریخ علمی و اجتماعی اصفهان (۲):

رجال اصفهان؛ گزیده‌ی دانشوران و رجال اصفهان؛ نسب‌نامه‌ی الفت (۲)]

سید هادی صدر [ط ۱]

[عالم ربانی] [آیت‌الله]

۱۲۳۵ق/۱۱۹۸ش/۱۸۲۰م - ۱۳۱۶ق/۱۲۷۷ش/۱۸۹۸م

فرزند آیت‌الله سید محمدعلی موسوی عاملی (برادر آیت‌الله العظمی سید صدرالدین موسوی عاملی) بود. از فقهاء اصولی و از علماء ربانی شهر کاظمین بود. در نجف به دنیا آمد. در سن شیرخوارگی بود که همراه خانواده به اصفهان کوچید. سال ۱۲۴۱ق پدر را از دست داد و